№ 10-11 [37-38] Кастрычнік-Лістапад 1950 г.

БОЖЫМ ШЛЯХАМ

Часапіс Беларускае рэлігійнае думкі.

«SUR LA VOIE DIVINE».
Mensuel religieux biélorussien.

Цана нумару 40 фр.	Адрэс рэдакцыі: Adresse : Redaction, 51, rue des S-ts Pères, Paris (6). Chèque Postal : Paris c. 628744.	Падпісная цана на год 350 фр.

Унебаўзяцьце Н. Дз. Марыі

Першага лістапада 1950 г. астанецца навекі слаўнаю датаю ў гісторыі сьв. Хрыстовае Царквы. У гэты памятны дзень Сьвяцейшы Айцец Пій XII зьверхнік хрысьціянства абвесьціў ex cathedra, што Н. Дз. Марыя пасьля зямнога жыцьця была ўзята на неба з душою і целам. Ад цяпер гэтая праўда належыць да догмаў веры.

Такім чынам на працягу стагодзьдзяў апошняе абвешчаньне догмы ўнебаўзяцьця Найсьвяцейшае Дзевы Марыі ёсьць трэцім з чаргі вялікім актам у парадку марыйных дагматычных дэфініцыяў.

На саборы ў Эфэзе ў 431 г. Марыя была абвешчана Багародзіцай. У 1854 г. папа Пій IX абвесьціў догму бязьвіннага пачацьця Н. Дз. Марыі, а 1-га лістапада 1950 г. папа Пій XII абвесьціў догму ўнебаўзяцьця. Тры акты, тры этапы лягічна выплываючыя адзін з другога. Марыя — Маці Божая, а таму яна нават у сваім пачацьці ня была сплямлена ніякай грахоўнай віною, бо ў Божых плянах не выпадала, каб тая, якая была поўная ласкі, якая прыдушыла голаву пякельнага зьмея, каб сама пачала сваё існаваньне ў палоне граху. Будучы бязьвіннай, яе цела было адпаведным для райскага шчасьця. Вось дасканалая лёгіка і пасьлядоўнасьць аб'яўленых праўдаў!

Эвангельлі маўчаць аб унебаўзяцьці Божае Маці; Дзеяньні сьв. Апосталаў так-жа не гавораць аб гэтым нічога, а так-жа і іншыя кнігі Новага Запавету не ўспамінаюць нічога аб гэтым факце. З першых вякоў хрысьціянства няма выразных дакумантаў адносна праўды ўнебаўзяцьця Н. Дз. Марыі. Дык ці-ж можна прымаць унебаўзяцьце за праўду веры аб'яўленую Богам? Бяз сумніву так, трэба толькі ведаць, што апрача сьв. Пісаньня аб'яўленыя праўды перахоўваюцца яшчэ ў сьв. Традыцыі, якая адносна ўнебаўзяцьця мае незапярэчныя доказы. Калі-б хто казаў, што Рым накідае хрысьціянству нешта зусім новае, дык-бы моцна памыляўся, бо так усходняе, як і заходняе хрысьціянства заўсёды прызнавала гэтую праўду веры. Літургіі ўсіх абрадаў, рэлігійнае мастацтва, творы багасловаў і ўканцы ўсе сучасныя біскупы — усе адназгодна сьведчаць аб унебаўзяцьці Н. Дз. Марыі. Прыкладам, у візантыйска-славянскай Літургіі ўнебаўзяцьце Марыі спалучана ня толькі з яе найвялікшаю годнасьцю Маці Божае, але так-жа з іншымі яе прывілеямі, як: дзявочае мацярынства, паўната сьвятасьці і інш. У каноне прэдпразьдзенства Багародзіцы ў 4-м ірмосе кажацца: «Ісус прэбожэственный, славы Господзь, от твоего чрэва рождейся за мілосердзіе, Сам ця прэставі от землі Богомаці, с душэю і целам». Тое самае, але іншымі славамі кажацца ў кандаку Усьпеньня Багародзіцы: «В малітвах неусыпающчую Богородзіцу і в прэдстацельствах непрэложное упованіе, гроб і умершчвленіе не ўдзержаста: якоже бо жывота Мацер, к жывоту прэставі, во утробу вселівыйся прыснодзевственную» (Багародзіцу, не засынаючую ў малітвах і ў заступніцтвах непахісную надзею, ня ўтрымалі ні гроб, ні ўмярцьвленьне: бо Яе, Маці Жыцьця, прывёў к жыцьцю Той, хто ўсяліўся ў вечнадзявочае лона).

Доказы аб ўнебаўзяцьці Н. Дз. Марыі сабраны ў папскай бульлі «Munificentissimus Deus» якою Сьвяцейшы Айцец Пій XII абвесьціў гэтую

праўду. Нажаль сьціплыя разьмеры нашага часапісу змушаюць абмежавацца толькі да самае істотнае часткі гэтае бульлі, да тае часткі, якою абвяшчаецца самая догма:

«...Такім чынам чэсьцінайдастайнейшая Маці Божая спрадвякоў таёмна зьвязаная з Ісусам Хрыстом... бязьвінная ў сваім пачацьці, Дзева чыстая ў сваім мацярынстве, вялікадушная сяброўка Боскага Адкупіцеля, Каторы здабыў поўны трыумф, перамагаючы грэх і яго наступствы — уканцы, як найвышэйшае ўкаранаваньне сваіх прывілеяў была захавана ад сапсуцьця гробу і, перамогшы сьмерць, падобна свайму Сыну, была ўзьнесеная з душою і целам да славы неба, дзе зьзяе Валадарка праваруч свайго Сына, бесьсьмяротнага Валадара вякоў.

Дзеля таго, што ўся Царква, у якой валадарыць Дух Праўды, непамыльна скіроўваючы яе да пазнаньня аб'яўленых праўдаў, шмат разоў на працягу стагодзьдзяў выяўляла сваю веру і дзеля таго, што біскупы ўсяго сьвету амаль адназгодна просяць, каб праўда цялеснага ўнебаўзяцьця Н. Дз. Марыі была абвешчана, як догма боскае і каталіцкае веры — гэтая праўда апіраецца на сьв. Пісаньні, яна глыбока ўшчэпленая ў душах вернікаў ад старадаўных часоў, пацьверджаная царкоўным культам, годзіцца ў найвышэйшай ступені з іншымі аб'яўленымі праўдамі, бліскуча выясьненая і разьвітая досьледамі і мудрасьцю багасловаў — уважаем, што ўжо прышоў час вызначаны Божым Правідам для ўрачыстага абвешчаньня вялікага прывілею Дзевы Марыі.

Мы, што паверылі наш понтыфікат асаблівай апецы Н. Дз. Марыі і да Каторае зьвярталіся пры столькіх сумных нагодах; Мы, што Яе бязьвіннаму сэрцу ахвяравалі публічным актам увесь людзкі род і ўсьцяж адчувалі Яе магутную ўспамогу, верым, што абвешчаньне і дэфініцыя ўнебаўзяцьця прынясе шмат дабра для людзтва, у той час, калі аддаецца хвала сьв. Тройцы, з Каторай Багародзіца спалучана асаблівымі вязямі. Трэба спадзявацца, што ўсе вернікі загарацца большай любоўю да нябеснае Маці; што ўсе тыя, якія славяцца іменем хрысьціян, захочуць далучыцца да містычнага цела Ісуса Хрыста і да павялічэньня любові да Тае, Каторая мае аднолькавыя мацярынскія пачуцьці адносна ўсіх членаў дастойнага Цела. Так-жа трэба спадзявацца, што для разважаючых аб сьветлых прыкладах Марыі, станецца больш яўным, колькі варта людзкое жыцьцё, калі яно накіравана на выпаўненьне волі Нябеснага Айца і для дабра іншых. У той час, калі матэрыялізм, і вынікаючы з яго ўпадак абычаяў, пагражаюць затапленьнем усякае цноты і распальваюць загубныя для людзкога жыцьця войны — няхай стане найвыразьней перад вачыма ўсіх тая высокая мэта, да якое прызначаны: душа і цела; няхай ўканцы вера ў цялеснае ўнебаўзяцьце Марыі больш узмоцніць веру і ў наша ўваскрасеньне...

Таму, пасьля гарачых мольбаў яшчэ раз скіраваных да Бога і пасьля заклiку прасьвятленьня Духа Праўды, на славу Усемагутнага Бога, Каторы сваёю асабліваю дабратою абдараваў Дзеву Марыю, у чэсьць Яе Сына, несьмяротнага Валадара вякоў і пераможцы граху і сьмерці, на большую славу чэсьцінайдастайнейшае Яго Маці, для радасьці ўсяе Царквы, павагай Госпада нашага Ісуса Хрыста, сьвятых апосталаў Пятра і Паўла і Нашай абвяшчаем, заяўляем і азначаем, як Богам аб'яўленую догму, што бязьвінная Божая Маці заўсёды Дзева Марыя, скончыўшы жыцьцё на зямлі, была з целам і душою ўзята да нябеснае славы.

Дзеля таго, калі-б нехта гэта запярэчыў, ад чаго крый Божа, або добраахвотна асьмеліўся сумнявацца ў тое, што Мы азначылі, няхай ведае, што ён адпадае ад Божае і каталіцкае веры...»

Гэткім чынам раз назаўсёды і для ўсяго хрысьціянскага сьвету абвешчана праўда аб ўнебаўзяцьці Н. Дз. Марыі. Трэба аднак дадаць, што самая ўрачыстасьць абвешчаньня гэтае догмы няроўнілася ад сусьветных събораў, а з вонкавага выгляду нават іх перавышала. Адбылася яна на пляцу перад архібазылікай сьв. Пятра ў прысутнасьці 36 кардыналаў, 600 біскупаў і больш 500 тысяч вернікаў з усяго сьвету. Сярод іх была і невялікая група беларусаў, якая ад імя ўсяго свайго шматпакутнага народу ў дзень хрысьціянскае радасьці заносіла мольбы да Валадаркі Неба, да Тае, Каторую ад вякоў у нашай бацькаўшчыне называлі Прачыстаю, на чэсьць Каторое ў час нашае слаўнае мінуўшчыны пасьвячалі цэрквы і касьцёлы і ўслаўлялі Яе ў натхнёных песьнях.

Сёньня на Беларусі валадарыць бязбожжа; нашы прыгожыя сьвятыні або зруйнаваны, або пазачыняты, або заменены ў тэатры, музэі, а нават і горшыя ўстановы. У гэтым сумным палажэньні догма ўнебаўзяцьця кідае ясны прамень надзеі на лепшую будучыню сьвету і нашае бацькаўшчыны.

У сучасны мамэнт Царква паклікана да барацьбы ня толькі ў галіне праўдаў веры, але так-жа да змаганьня за істотныя і асноўныя праўды маральнага і рэлігійнага парадку. А з праўдай ўнебаўзяцьця спалучаюцца іншыя праўды, як: духовасьць, вольнасьць і несьмяротнасьць душы. Догма ўнебаўзяцьця гаворыць хрысьціянам такжа аб пашане для сьмяротнага цела, каторае прызначана для ўваскрасеньня і вечнага шчасьця. Гэтая догма пацьвярджае прыродную і надпрыродную годнасьць людзкое асобы. Кожны, хто крыху азнаёмлены з хрысьціянскім сьветаглядам і хрысьціянскімі паняцьцямі, зразумее значэньне догмы ўнебаўзяцьця ў сучаснай барацьбе Царквы супраць матэрыялізму і бязбожнага камунізму.

а. Ч. Сіповіч.

Малітва да ўнебаўзятае Н. Дз. Марыі

О, Бязьвінная Дзева, Маці Божая і Маці людзей.

1. Мы верым з усёю шчырасьцю веры ў Тваё трыумфальнае ўнебаўзяцьце з душою і целам, дзе Цябе славяць, як Валадарку ўсе хоры ангелаў і ўсе лікі сьвятых;

і мы прылучаемся да іх, каб славіць і багаславіць Госпада, Каторы ўзьняў Цябе вышэй за ўсе чыстыя стварэньні, каб ахвяраваць Табе словы нашае пабожнасьці і нашае любові.

2. Мы сьведамы таго, што Твой позірк, каторы на зямлі паматчынаму песьціў пакорную цярпячую людзкасьць Ісуса, цешыцца ў небе аглядaньнем услаўленай людзкасьці нястворанай Прамудрасьці і што радасьць Твае душы, захопленай аглядaньнем тварам у твар сьв. Тройцы, радуе Тваё сэрца нявымоўным шчасьцем;

і мы бедныя грэшнікі, каторым цела абцяжвае палёт душы, просім Цябе: ачысьці нашыя змыслы, каб мы змаглі ўжо з гэтых нізінаў насалоджвацца Богам у красе стварэньняў і толькі Богам.

3. Мы верым, што Твае міласэрныя зрэнкі зглянуцца на нашую бядоту і на нашыя цяжкасьці ,на нашыя змаганьні і на нашыя слабасьці; што Твае вусны ўсьміхнуцца з нашых радасьцяў і з нашых перамогаў, што Ты паслухаеш голасу Ісуса, што кажа аб кожным з нас, як калісь аб сваім любым вучню: Вось сын Твой;

і мы, што называем Цябе нашай Маткай, мы бяром Цябе, як апостал Іван за праваднікa, Ты сіла і радасьць нашага сьмяротнага жыцьця.

4. Мы маем жыцьцядайную пэўнасьць, што Твае вочы, якія плакалі на зямлі змочаны крывёю Ісуса, зварочваюцца яшчэ да гэтага сьвету, ахопленага войнамі, прасьледаваньнямі, гнобленьнем справядлівых і слабых;

і мы ў цемры гэтае даліны сьлёз чакаем пацехі ад Твайго нябеснага сьветача і ад Твае салодкае апекі для мучэньняў нашых сэрцаў, для цяжкіх перажываньняў Царквы і для нашае Бацькаўшчыны.

5. Мы верым яшчэ, што ў славе, у якой Ты валадарыш, адзетая ў сонца і ўпрыгожаная зорамі, Ты ёсьць пасьля Ісуса радасьцю і вясельлем усіх ангелаў і ўсіх сьвятых;

і мы з гэтае зямелькі, на якой зьяўляемся паломнікамі, ажыўленыя верай у будучае ўваскрасеньне, зьвяртаемся да Цябе, нашага жыцьця, нашае асалоды, нашае надзеі; прыцягні нас салодкасьцю свайго голасу, каб паказаць нам некалі пасьля нашага выгнаньня Ісуса, багаслаўлёны плод Твайго ўлоньня, о ласкавая, о пабожная, о салодкая Дзева Марыя.

Пій П. П. XII

Дзьве сілы

(Любоў і злоба).

Гэтыя два словы: любоў і злоба даволі часта ўжываюцца ў штодзеннай гутарцы, дык можна ўважаць, што іх зьмест кожнаму больш ці менш дакладна ведамы, але на вялікі жаль замала ведама іхняе значэньне, або лепш кажучы, замала зьвяртаецца ўвагі на іхняе значэньне ў штодзенным жыцьці. Дзеля гэтага ня будзе лішнім прысьвяціць ім крыху больш увагі.

І любоў і злоба могуць упоўні завалодаць чалавекам і ў такой ступені апанаваць людзкую душу, што можна гаварыць аб іхняй бязьмежнасьці. Не дарма кажацца, што злоба людзкая межаў ня знае і што для любові межаў няма.

Быў час і былі філязофы, якія прабавалі ставіць пытаньне: каторая з гэтых сілаў робіць чалавека больш дзейным? Адказы на гэтае пытаньне былі розныя залежна ад настрояў і сыстэмаў, якіх трымаліся тыя філязофы. Уканцы аднак аграмадная большасьць прыйшла да выснаўку, што любоў бясспрэчна больш дзейная, як злоба, бо-ж ад вякоў ведама, што злоба ёсьць руйнуючаю сілаю, а любоў будуючаю. «Згода будуе, нязгода руйнуе» — кажа народная мудрасьць. Як бачым, між імі розьніца ня толькі вялікая, але сапраўды істотная і то з кожнага гледзішча. Крыніцай любові ёсьць Бог, а крыніцай злобы ёсьць сапсаваная натура злых духаў і грэшнага чалавека; любоў вядзе да шчасьця, злоба — да няшчасьця і т. д.

Не зважаючы на такую вялікую няроўнасьць, гэтыя дзьве сілы стаяць супраць сябе на працягу ўсяе гісторыі сьвету і на працягу жыцьця кожнага чалавека ў змаганьні за душу чалавека.

Увесь сусьвет разам з нашаю зямлёю, людзьмі і агулам усё тое, што існуе па-за Богам, стварыў Бог выключна дзеля таго, што Ён бесканечная любоў — але тыя з першых духовых стварэньняў, якія ў часе выпрабаваньня зграшылі і праз гэта сталіся злымі сіламі, усьцяж стараюцца ўнесьці у сьвет разлад і зьнішчэньне дзе толькі з Божага допусту гэта магчыма. У выніку намовы злога духа нашыя прабацькі дапусьціліся граху і назаўсёды быў зруйнаваны райскі стан — Бог карае людзей, але не пакідае іх. Ён пасылае свайго Адзінароднага Сына для збаўленьня сьвету; злыя людзі крыжуюць Яго. У абліччы гэтае крайняе злобы Бог паказвае сваю непераможную сілу і сваю бесканечную Любоў — Хрыстос уваскра-

сае з мертвых, дае апосталам, а праз іх усім іхнім наступнікам, нячуваныя да гэтага часу дары Сьвятога Духа для збаўленьня людзкіх душ. Злыя сілы і цяпер ня супакойваюцца — распачынаюць лютае прасьледаваньне вернікаў, але ў выніку гэтага прасьледаваньня ўзрастае лік слаўных сьвятых, Хрыстова Царква разрастаецца і ўканцы Крыж — калісь сымбаль ганьбы — стаўся знакам перамогі дабра над злом, любові над нянавісьцю. Аднак з гэткім станам рэчаў злыя сілы ня зьмірыліся і ня зьміраццa ніколі. Мы ёсьць сьведкамі, як цяпер з новаю сілаю вядуцца атакі на Бога, на Хрыстову Царкву і на ўсіх верных пасьлядоўнікаў Хрыста.

Ад калі людзі ступілі на грэшны шлях, ад калі паслухаліся злога спакусьніка, на Зямлю выліліся цэлыя акіяны людзкое крыві і сьлёзаў; грэх калечыў людзкую душу і ганьбіў яе — у адказ на гэта Бог — бесканечная Любоў — адчыніў бесканечны акіян свае асьвячаючае ласкі, устанавіўшы сьв. Тайну Каяньня, як адзіны сапраўды дзейны лек для людзкое душы, скалечанае злобаю граху.

Так у галоўных рысах у надпрыродным парадку выглядаюць адносіны любові і злобы. У прыродным парадку гэтыя адносіны вельмі падобныя. Штодзенны досьлед паказвае, што любоў усюды і заўсёды ёсьць будуючаю сілаю, а злоба, якая сама ў сабе ёсьць чымсь нэгатыўным, адсутнасьцю дабра, здольная толькі руйнаваць і нішчыць. Але чалавек ня створаны для зла. Наадварот, ён створаны для дабра і для вечнага шчасьця. Дзеля гэтага зло, якое накідаецца на чалавека, адначасна раздражняе людзкую натуру і падштурхвае да барацьбы са злом. Калі аднак чалвек заражаны злом, дык ён у гэтай барацьбе на зло адказвае яшчэ горшым злом; на злосьць — злосьцю; на хлусьню — хлусьнёю; на гвалт — гвалтам; на зьдзек — зьдзекам — але ад гэтага зло толькі збольшваецца. Як агню нельга загасіць бэнзынаю, як нельга збудаваць дому зьнішчальнымі бомбамі — так зла нельга перамагчы злом. Адзіная сіла, якая можа дарэшты перамагчы злобу, ёсьць любоў.

Як сьвет сьветам, і як людзі людзьмі, яшчэ ня было такога выпадку, каб хто нейкага злосьніка пераканаў у зацятай сварцы. Наадварот, звычайна такая сварка канчаецца тым, што кожны робіцца яшчэ горш злосным ворагам. Затое бескарысная любоў брала за сэрца найцьвярдзейшых людзей. Каб далёка не хадзіць за прыкладам, варта прыпомніць тое дробнае апавяданьне, якое часта можна стрэнуць у чытанках для пачаткавае школы. Гаспадар, хочучы пазбыцца старога сабакі, навязаў яму на шыю камень, пасадзіў у човен і, адвёзшы на сярэдзіну возера, кінуў няшчаснага сабаку ў ваду. Але пры гэтым здарылася, што човен пахіснуўся і гаспадар упаў у ваду, ды пачаў тапіцца. У гэтым безнадзейным палажэньні ён пачуў, што нехта яго цягне з вады за вопратку — гэта ягоны стары сабака, шчасьліва вызваліўшыся ад нязграбна прывязанага да шыі каменя, ратаваў свайго забойцу. Можна сабе лёгка ўявіць, як глыбока быў узрушаны гаспадар такім неспадзеваным ратункам, як дзякаваў свайму чатыраногаму збаўцы. Пасьля гэтага гадаваў яго з найбольшаю чуласьцю да апошніх дзён жыцьця.

Пераходзячы ад гэтых агульных разважаньняў да найбольш набалелых штодзенных нашых патрэбаў, хочацца падчыркнуць з найбольшым націскам, што нам у сучасным палажэньні, усяму нашаму народу і нашай бацькаўшчыне патрэбны ў якнайбольшай ступені будуючыя сілы. Беларусь страшэнна зруйнавана і фізычна і духова. Дзеля гэтага, хто ў сучасных умовах замест пазытыўнае і карыснае працы сее ў душах беларусаў руйнацкае насеньне злобы, нянавісьці і зьняверу — той стае ў рады лютых ворагаў беларускага народу. Нам патрэбна наймацнейшая будуючая сіла — такою ёсьць толькі любоў; нам патрэбна цалюшчая сіла, якая-б залячыла раны душы — гэткім лекам ёсьць тая-ж любоў. На зборках арганізацыяў, на старонках прэсы і часта ў прыватных гутарках ня рэдка можна пачуць адзін, другі сказ аб любові да народу, да бацькаўшчыны, але найчасьцей, гэтыя сказы астаюцца пустымі словамі. Маці найбольш праяўляе любоў да дзіцяці, калі яно хворае і праяўляе ня ў пустых словах, але ў дзеяньні і гэтым выяўляе сапраўдную любоў. Як няма агню бяз полымені, так няма любові бяз учынкаў. Наша бацькаўшчына цяпер перажывае страшэнныя цярпеньні і нашым абавязкам ёсьць зрабіць усё, што ў нашай моцы, каб быць памоцнымі ёй; паказаць на дзеле сваю любоў да яе.

У гэтым палажэньні вельмі прыкра бачыць, як некаторыя, прыкрываючыся патрыятызмам, абкідваюць брудам і паклёпам тых, што сапраўды ахвярна і бескарысна працуюць на карысьць народу і бацькаўшчыны. Годны адказа шчырых патрыётаў на гэткія напады павінен быць адзін — не зьвяртаць увагі на брахню, каб не раздражняць яшчэ горш злосьнікаў. Хрыстос так-жа не адказваў на паклёп крывасьведкаў (Мат. XXVII, 12, 1) і на самым пачатку свае дзейнасьці навучаў апосталаў: «Ня кідайце пэрлаў перад сьвіньнямі, каб не патапталі іх нагамі сваімі і адвярнуўшыся не разарвалі вас» (Мат. VII, 6). Дый народная мудрасьць кажа: Калі ты йдзеш да мэты і падарозе пачнеш спыняцца, каб шпурляць каменьнем на ўсякага сабаку, які брэша на цябе, дык ніколі ня дойдзешь да мэты. Гэта навука, якую трэба шчыра прыняць да сэрца.

Дзеля гэтага, што рэлігія загадвае любоў і забараняе злобу і нянавісьць, дык людзям, якія апанаваныя злобаю, рэлігія недаспадобы. Але кожнаму сапраўднаму, шчыраму патрыёту рэлігія ёсьць тою непахіснаю скалою, на якой адзіна маг-

чыма знайсьці апору супраць усіх яўных і тайных нападаў. Народная душа поўная хрысьціянскае любові здольная ўзрасьціць і разьвіць усе лепшыя творчыя сілы народу. Бо толькі адзіная любоў, загаданая Ісусом Хрыстом, стварае падставы да такіх адносінаў між людзьмі, дзе ёсьць найменш балючых церцяў; адзіная толькі любоў здольная перамагчы людзкі эгаізм; яна адзіная мае сілу падняць чалавека да самазабыцьця і да найвышэйшае ступені гэройства — да гэройства сьвятых. Няма большага і карысьнейшага здабытку, як навучыцца любіць пахрысьціянску.

а. Л. Гарошка.

ТЫ І ЯНА

(Заканчэньне).

РАЗЬДЗЕЛ 11.

ШТО-Ж ТЫ НА ГЭТА?

Зьбліжаемся да канца. На ўступе мы акінулі вокам мэтазгоднасьць плянаў Тварца і спаткаліся з суровой павагай Яго загадаў. Потым мы бачылі розныя блудныя дарожкі, каторыя зводзяць маладога чалавека ў прадоньне; мы бачылі так-жа і той адзіны шлях, што вядзе да шчасьця. Аб чым мы гаварылі, было спакойным разважаньнем; тут ня было гульні ў пустаслоўе, не падавалася тэорыяў адарваных ад жыцьця і вывадаў бяз зьместу, але падаваліся праўды і здарэньні такімі, якімі знае іх будзённае жыцьцё і сьціплая людзкая веда. Калі цяпер ставіцца пытаньне: што-ж ты на гэта? — дык няма сумніву, што твой адказ будзе ясны і непахісны. Ты будзеш паводзіцца з кожнай дзяўчынай, як рыцар. Ты не захочаш, каб нават нешта найменшае сплямiла гразёю тваю чэсьць. Але пытаньне мае яшчэ іншы зьмест: Што ты думаеш зрабіць, каб ажыцьцявіць твае пастановы?

Пэўна-ж шмат значыць мець шляхотнае жаданьне йсьці шляхам чэсьці, але магчыма ты ведаеш прыказку: «Добрымі пастановамі ўсё пекла выбрукавана»... Спрабуй палічыць каменьне на дарозе з твайго дому да царквы — столькі тых добрых пастаноў, якія ты шмат разоў рабіў і ня зьдзейсьніў. Кожны, хто жадае выканаць сваю пастанову, павінен, зрабіўшы яе, неадкладна падумаць, што трэба рабіць, каб яе зьдзейсьніць. Шмат пастановаў астаюцца назаўсёды пастановамі! Іншыя хутка загараюцца да чагосьці шляхотнага, але стукнуўшыся лбом у лоб з цяжкасьцямі, губляюць адвагу.

Калі сваю пастанову лічыш паважнай, ты павінен наважыцца зрабіць усё тое, што ў тваёй сіле, каб не адступіць назад перад ахвярамі, не палохацца ніякіх труднасьцяў для яе ажыцьцяўленьня. Сама пастанова гэта яшчэ далёка ня ўсё! Мы ня можам за адным махам утрымаць нашу волю ў адным нязьменным кірунку. У тысячах і тысячах розных абставін пастанову трэба ўтрымаць і за кожным разам воля павінна выказвацца нанова. Трэба падрыхтавацца да змаганьня, якое трывае доўга; цэлыя гады, а нават і праз усё жыцьцё.

Прыродныя гоны не супакояцца ў сваім супраціве да нашае волі. Пераможаныя сто і тысячу раз, ня пойдуць у палон, а нават ня выракуцца таго, каб некалі пры іншай нагодзе распачаць атаку нанова, каб асягнуць сваё. Яны будуць цябе намаўляць, што для твайго шчасьця трэба, каб ты пайшоў за іх нахілам. Яны будуць падлізвацца, будуць імкнуцца прыпадабацца, карыстаць з кожнае нагоды, каб свае жаданьні паставіць на парадку дня твайго жыцьця; яны скарыстаюць з кожнага твайго ўступства, каб толькі здабыць перамогу. Яны маюць цэлую армію прыхільнікаў, насупалку з якімі штурмуюць крэпасьць твайго сэрца, каб сілай ці подступам улезьці ў яго і запанаваць над ім. Кніжкі, малюнкі, часапісы, кіно, тэатр, кабарэт — гэта слугі гонаў прыроды. Мала гэтага. Яшчэ дойдуць прыклады іншых, алькаголь, які зацямняе розум і пабуджае похаці; кпіны і насьмешкі лёгкадумных сяброў з твае цноты; рады нячэсных лекараў, якія быццам у імя навукі і быццам для дабра твайго здароўя будуць казаць, што гэта супрацьпрыродна і шкодна супраціўставіцца нізкім плоцьным гонам. Грэх будзе табе ўсьміхацца пад маскай любові і роскашы. Сам накінецца на цябе, толькі дай згоду, толькі не бараніся.

Можа стаіш адзінокі і сумны сярод разбэшчанага сьвету, каторы апрача змысловых премнасьцяў нічога лепшага ня знае і кліча цябе, каб іх ня выракаўся. Бо-ж раз толькі жывеш, і раз ёсьць маладым!

Сапраўды гэта змаганьне, дзе трэба сілаў волата; праўдзівая сусьветная вайна ўсіх супраць аднаго. І як тут асягнуць перамогу?! — Адвагі! Толькі іншых перамагло і ты пераможаш, калі толькі маеш волю і сілу цягам ужываць сродкаў, якія вядуць да перамогі.

Твая пастанова, захаваць чыстасьць павінна апірацца перадусім на грунтоўным хрысьціянскім сьветаглядзе. Праўды нашае сьвятое веры ня могуць аставацца толькі ў нейкай загарадцы твае памяці, каб пры нагодзе даставаць іх адтуль і потым зноў вяртаць іх туды для бязьдзейнага пераховаваньня. Не! Яны павінны пранікнуць увесь твой

розум, пачуцьці і імкненьні, каб усё ў тваім жыцьці было прасякнута імі.

Тая праўда, што не дзеля роскашаў і прыемнасьцяў жывём на зямлі, але каб славіць Бога, прызнаючы над сабою Яго валадарства — мусіць быць заўсёды ў тваёй сьведамасьці. «Сьвяціся Імя Твае», «Не мая, а Твая Воля хай станецца!» — гэта найпрыгажэйшая з мэтаў і адначасна пуцяводная зорка у туземным жыцьці. Яна-ж ёсьць найбольшай рэччу, якую можаш зрабіць. Гэта ёсьць тая мэта, дзеля якое Бог стварыў сьвет. Усё іншае, як-бы яно ня выглядала вялікім і важным, ёсьць другарадным. Хто ня выканае гэтага першараднага заданьня, той перад Богам ёсьць бязвартасным, кім-бы ён ня быў. На вечнае шчасьце заслугоўваюць толькі тыя, што ўмеюць сказаць рашуча ўсякай брыдоце: вон ад мяне!

Бог — твой Тварэц і Судзьдзя, Ён ёсьць тваім найвышэйшым законадаўцам. Яму выпадае даваць загады, табе слухаць. Ён ня тыран, каторы на твой кошт хоча быць вялікім і шчасьлівым. З цябе Ён ня можа мець ніякае карысьці, але можа табе шмат даваць з таго, што мае. Ён забараняе табе толькі тое, што цябе вядзе да згубы. Жадае выключна таго, што для цябе і для ўсяго чалавецтва ёсьць збаўляючым. Таму табе не астаецца нічога іншага ў адносінах да Бога, як беззасьцярожнае прызнаньне Ягонае ўлады над сабою і поўнасьцю падпарадкавацца Яго сьвятым прыказаньням.

Не забывайся таго, якім чынам прышоў на зямлю першы грэх. «Чаму забараніў вам Бог есьці з усіх дрэваў саду?» Гэтак спакусьнік спытаў на вуха Эву. «Чаму?» І гэтым слаўцом «чаму» да сёньняшніх дзён многія ашукваюцца. Далей спакусьнік зводзіць манлівай абяцанкай: «Будзеце, як Бог, знаючы добрае і ліхое», гэта значыць: «будзеце незалежнымі і самі рассудзіце, што вам можна, а чаго не. Не дазвольце даваць сабе загады; няхай Бог і Царква кажуць, што ім падабаецца, а вы паступайце, як вам захочацца і не дапускайце, каб хтосьці ўмешваўся ў вашае жыцьцё, а тымбольш з сваім ботам лез у ваша сэрца...» Бяда і нядоля стагодзьдзяў не зрабіла людзей разумнейшымі і яны ўсьцяж ублытваюцца ў сіло тае спакусы, ад наступстваў каторае стогне ўвесь людзкі род.

Пазнаўшы волю Бога, няма чаго пытаць далей: «чаму?», ані йсьці супраць Божых прыказаньняў. Цяпер мы іх пазналі — і гэта было мэтай нашых разважаньняў — і мы ведаем, што яны глыбока абгрунтаваныя, згодныя з нашаю натураю і вядуць нас да шчасьця.

Перад нашымі вачыма маем так-жа прыклад нашага Збаўцы, які паказвае, як далёка мы павінны йсьці ў нашым послуху Божай волі. Глянь на жыцьцё Хрыста і на мукі! Там усё асноўваецца на поўнай згоднасьці з Божай воляй, аж да апошняга: «Збылося!» Ён, Бог-Чалавек, ня меў нічога важнейшага ад таго, як выконваць волю Айца. Сьмерць Хрыста на крыжы была ня толькі найстрашнейшай, але і найвялікшым здарэньнем на сьвеце, найдасканалейшым прызнаньнем Божага кіраўніцтва цераз ахвяру Бога-Чалавека поўнай аддансьці волі Бога-Айца. Гэтая ахвяра аднаўляецца штодзенна у нашых цэрквах-касьцёлах, каб адначасна быць выяўленьнем і паказчыкам таго, што і на нас ляжыць абавязак аддаваць чэсьць Богу цераз ахвяру падданства нашае волі Яго сьвятой волі.

З неба глядзяць на нас лікі сьвятых. Яны былі людзьмі, адчувалі так, як і мы, стагналі няраз ад цяжкіх спакусаў, няраз яны мусілі аддаваць чэсьць Богу ў найстрашнейшых ахвярах. Падумайма толькі аб мучаніках. Яны ахвяравалі маемасьць, сям'ю і самых сябе; цела вілося ў страшэнных катаваньнях, — але што яны страцілі ахвяроўваючы ўсё гэта і не паддаючыся нават найбольш лісьлівым спакусам?! Сьвятое Пісаньне кажа: «Маюць супакой». Стагодзьдзі ўжо цешацца нявымоўным шчасьцем і багаслаўляюць мукі, якія выслужылі ім такое шчасьце.

Браце, гэта ня толькі прыгожая гутарка кабеткі з-пад касьцёла, гэта сапраўднасьць. Трэба ўмець яе ўцяміць і пераказаць. Гэтая праўда павінна прасякнуць наш спосаб думаньня і дзеяньня. Яна так-жа павінна быць нормаю ў сэксуальных справах. У гэтай дзялянцы ёсьць часьць нашых абавязкаў у адносінах да Божага маестату. Плоцьным гонам можаш патураць патолькі, пакольні гэта адказвае Божай волі. Чалавек не павінен карыстаць з премнасьцяў насупраць Божых правоў.

Толькі тады, калі пастанова чыстага жыцьця выплывае з такіх перакананьняў, яна ёсьць досыць моцнаю, каб перамагчы ўсе цяжкасьці.

Другая ўмова, так-жа неабходная, як і папярэдняя ёсьць: сьцерагчы сябе перад спакусьлівымі нагодамі. Ёсьць абставіны ў жыцьці, у якіх змысловыя ўражэньні так моцна дзеюць на розум, што ўсе іншыя думкі сьпіхаюцца на бок, каб усю ўвагу скіраваць выключна на сябе. Змысловая роскаш у змаганьні за чыстасьць умее ўсё ўпрыгожыць такімі колерамі, што вельмі цяжка адвярнуцца ад іх, каб пабачыць канцовую брыду, да якое яна вядзе. Цераз моцнае цялеснае падражненьне яна з такой сілай дзейнічае на розум, што можа ўнемагчымыць цьверозае разважаньне, узяць у палон волю так, што ўпадак здаецца няўнікнёным. Аднак мы часта можам напярод прадбачваць абставіны і выбіраць іх. Няраз мы знайшліся ў такіх ці іншых абставінах дзеля таго, што самі іх шукалі, любаваліся імі. Але ад уплываў, якія маюць на нас тыя, дабравольна выбраныя, абставіны, мы ня можам ухіліцца. Таму ўнікаць такіх нагодаў і абставінаў, якія могуць моцна пабудзіць плоцьны гон, ёсьць неабходнай патрэбай.

Перадусім гэта могуць быць уплывы, якія

атручваюць твае пагляды на сужэнства і чыстасьць. Нельга апраўдвацца, што гэтыя ўплывы дзейнічаюць толькі на ўяву і ня маюць уплыву на нашае дзеяньне. Так казаць, тэта значыць ашукваць сябе, бо воля чалавека йдзе за тым, што розум прызнае за добрае і пастулкі чалавека звычайна ёсьць выявам яго пераканацьня. Калі жадаеш астацца чыстым, ня можаш пазволіць сабе вырваць высокіх шляхотных пераканацьняў; можа аднак прыйсьці да гэтага, слухаючы лёгкадумных гутарак, чытаючы немаральныя кніжкі, аглядаючы распусныя фільмы і тэатры. Яны вырываюць з сэрца чэсьць для сужэнства, пашану да жанчыны, любоў да чыстага жыцьця, а цялесныя роскашы, малююць, як вяршыню радасьці. Коратка кажучы, для чэснага чэлавека там не павінна быць месца, дзе адносіны да граху прадстаўляюць, як звычайную прыродную рэч, дзе высьмейваюць чыстасьць і вернасьць сужэнства, дзе бярэцца на зуб паўстрыманых людзей і паказваецца на іх пальцам, як на аблуднікаў і фарысэяў. У атмасфэры такіх гутарак і такога спосабу думаньня немагчыма жыць, каб імі не заразіцца.

Падобныя нагоды маюць вялікі ўплыў на найніжэйшыя гоны і на ўяву. А нашы думкі маюць цесную сувязь з плоцьнымі нэрвамі і могуць іх так узбурыць, давясьці ад такога напружаньня, якое ня гледзячы на нічога дамагаецца задаваленьня сэксуальнага інстынкту. У гэткіх умовах, хай толькі здарыцца нагода, а ўпадак прыдзе. Дзеля гэтага сьцерагчы сябе ад падобных абставін ёсьць тваім сьвятым абавязкам.

Можа найгоршым нахабнікам — паводля сказу аднаго нават няверуючага псыхалёга — ёсьць т. зв. мадэрныя скокі. Там маеш сабраны ў кучу ўвесь падпальны матэрыял, каторы дзее на плоцьнае пачуцьце. Песьцячае вуха музыка, пахі парфумаў, лёгкая прасьвячаючая вопратка, алькаголь, абыймы — яны ўпрагаюць усе пачуцьці і накіроўваюць іх на плоцьны гон. А што-ж сказаць аб немаральных танцах! Гэта-ж просты заклік да граху! Малады чалавек уцягваецца там у вір -сэксулізму, з якога могуць выйці бясстратна толькі выняткова сільныя адзінкі.

У такіх выпадках алькаголь займае асаблівае мейсца, бо звычайна «мужчына ў штодзенным жыцьці — кажа той-жа псыхалёг — пры помачы тормазаў (да якіх трэба залічыць шляхотныя пагляды і прынцыпы) дае адпор змысловым прынадам, але тады стаецца іхняй ахвярай, калі хэмічныя атруты (алькаголь) спараліжуюць тую паўстрымліваючую сілу, каб працерабіць шлях дзеяньню сэксуальных нахілаў. Алькаголь аглушае перадусім розум і робіць яго нячулым на вялікія і сьвятыя рэчы, а пабуджае смагу роскашы».

Уцякай, браце, ад нагоды да граху. Тысячы спосабаў мае змысловасьць, каб трапіць у душу, а хто неасьцярожны, можа няўпрыцям для сябе забрысьці далей, чым сам думае. Тут спраўджваюцца слова паэта: «Небясьпечна абудзіць льва».

З прынцыпу і няўхільна трэба высьцерагацца ўсякага патураньня сваім нізкім гонам. Цьвёрдая, як скала, станоўкасьць можа захаваць чыстасьць і нявіннасьць; тая станоўкасьць, якое вучыць нас Збаўца: «Калі вока тваё горшыць цябе, вырві яго і адкінь ад сябе» (Мат. XVIII, 9).

Калі скажаш сабе рашуча: буду чыстым, дык асьцярожнасьць ня будзе для цябе ані цьвёрдым абавязкам, ані балючым вырачэньнем; ты маеш перад сабою мэту, для каторае ахвотна робіш ахвяру з нізкіх прыемнасьцяў.

Паважным дапаможным дзейнікам у захаваньні чыстасьці ёсьць заняцьце і праца. Адзін з выдатных нават няхрысьціянскіх вучоных так кажа аб гэтым: «Звычайна паважная сталая праца спалучаная з уніканьнем усяго таго, што дражніць, будзе ўстрымоўваць плоцьны гон у межах прызваітае меры». Можа нішто так не распальвае гэтага гону, як жаданьне «пажыць, дык пажыць» да таго спалучанае з гультайствам і гуляньнем. Праўду кажа старая прыказка: «Дух чалавека маўляў той млын, каторы бязупынна ў руху». Калі не стараешся, каб ён малоў збожжа, прыйдзе вораг і засыпле ў кош сьмецьце, ці куколь. Дух моладзі вызначаецца асаблівай жывасьцю. Ён усьцяж нешта абдумовае, камбінуе, строіць пляны. Падобна, як цела падчас разьвіцьця выцягваецца і рвецца да мэты, якую сабе паставіць, так старайся заняць твой розум і тваю думку высокалётнай мэтай, якая-б заняла ўсяго цябе і на глупствы не пакінула-б ані часу, ані мейсца.

Таму здольнасьць да працы і дзеяньня ёсьць вялікім дабрадзействам для цела і душы; безрабоцьце-ж з кожнага гледзішча ёсьць няшчасьцем. Чэснай і адпаведнай да твайго абавязку працай заўсёды прыдбаеш карысьць. Яна гартуе сілу волі, дадае энэргіі, вытрываласьці і выклікае добрыя думкі. Для каго праца ёсьць толькі сродкам для здабыцьця грошай на гуляньне і лайдачаньне, для таго яна зьяўляецца нявымоўным цяжарам. Калі аднак у працы бачыш Божую волю, тады яна будзе лёгкай, хаця-б сама ў сабе была найцяжэйшай; аблягчае яе і ўпрыгожвае думка аб ахвяры для бацькоў, сваякоў, для свае будучае сям'і, для бацькаўшчыны і для свае апошняе мэты.

Побач з абавязковай працай трэба ўмела і карысна правесьці вольны час. Найлепш яго выкарыстаць для ўсебаковага пазнаньня свайго фаху, або для вывучэньня іншага фаху. Добра так-жа калі-ні-калі выкарыстаць яго для разрыўкаў, спартовых гульняў, ці вясёлых прагулкаў — яны дадаюць сілаў для духа і цела. Затое страціць вольны час шліфуючы вулічны брук, шукаючы акуркаў, гадзінамі праседжваючы ў кінах, ці яшчэ горш у шынках — гэта хутка завядзе на бездарожжа ў балота немаральнасьці.

Яшчэ адной бязумоўнай перадумовай захаваньня чыстасьці ёсьць перамаганьне самога сябе. Жыцьцё ёсьць заўсёдным змаганьнем, у якім мае вырашыцца, што над табою возьме верх: цела, ці дух. Ніжэйшая частка прыроды падобная да стогаловай патворы. Кожнае хвіліны падымаецца іншая галава і жадае ўлады. Гультайства, шуканьне выгодаў, нездысцыплінаванасьць, упартасьць, эгаізм, гордасьць, дух супраціву, наравістасьць, жаданьне гуляў, ласункаў, або зноў нячэснасьць, дух маны і круцельства ды іншая падобная брыдота — усё гэта вылазіць са сваімі прэтэнзыямі і дамагаецца здаваленьня. Хто пачне ім патураць, трапіць ім у палон. Можна часта пачуць з вуснаў юнакоў: «Мне гэта непадабаецца. Гэта мяне не пацягае. Гэтага мне ня хочацца». І гэта якраз у тых справах, якія мусілі-б і падабацца і хацецца. Колькі ты такога не пераконвай, пакуль ніжэйшая натура бярэ над ім верх, ягоны дух астаецца ў палоне. Ці такі можа абараніцца, калі найсільнейшы з гонаў падыме ў ім сваё чало і зажадае для сябе послуху?

Кім хочаш быць: ці ездаком, ці на кім едуць? Ездаком, каторы моцнай рукою трымае цуглі і кіруе агнякроўным рысаком, ці хочаш быць канём, на каторым сядзіць наравістая похаць і гарцуе на ім паводля свае натурлівасьці. Цяпер бычыш у чым рэч і ведаеш дзеля чаго вымагаецца самаапанаваньне. Праз ахвотную паслухмянасьць, праз акуратнае выконваньне абавязкў асягаецца ўладаньне над сабою. Такі сказ, як: Мне ня хочацца, не павінен для цябе існаваць, калі абавязак, або розум чагосьці слушна ад цябе вымагае.

Ведай так-жа, што ўсякія ахвяры; і матэрыяльныя для ўспамаганьня бедных, і ахвяры з сваіх прыемнасьцяў, і ахвяры вырачэньняў, зробленыя для добрае справы і ў імя Хрыста, мацуюць волю, спрычыняюцца да ўнутранае свабоды і ёсьць зарукай Божага багаславенства. «Што вы зрабілі аднаму з гэных меншых братоў Маіх, гэта вы Мне зрабілі», кажа Хрыстос.

Уканцы зьвернем увагу на тое, што сілу да перамогі над спакусамі маем не з сябе. Так вучыць непамыльная Царква. Наступы спакусаў ёсьць так шматлікія і гвалтоўныя, гон натуры так магутны, ягоныя хаўрусьнікі так падступныя, што толькі воля ўзмоцненая ласкай Усемагутнага можа іх перамагчы. Бог кожнаму чалавеку дае даволі ласкі, каб ён змог супрацьставіцца спакусам. Малітва, добрыя ўчынкі, і асабліва годнае сьвятое Прычасьце — могуць выслужыць багаты дар ласкаў, пры помачы якіх куды лягчэй можам асягнуць перамогу. У сьв. Прычасьці крынічыць асабліва багаты дар Божае сілы. Калі спытаць каталіцкіх сьвятароў ці законьніцаў: адкуль яны чэрпаюць сілы да змаганьня праз усё жыцьцё са спакусамі, дык пакажуць табе на аўтар. Дасьведчаньне выяўляе, што для захаваньня чыстасьці няма нічога, што дае лепшыя вынікі, як анельскі хлеб сьв. Прычасьця. Часам пасьля Прычасьця спакусы адступаюць зусім, або на даўжэйшы час, або прынамся даваліся перамагчы бяз цяжкасьцяў.

Кажуць, што ў маладых гадох ужо з прыроды будзіцца пацяг да другое плоці і для некаторых жаданьне сяброўства з нейкай шляхотнай Дайлідай зьяўляецца чуць не канечнасьцю. Такое сяброўства можа мець дабрадзейны ўплыў, калі йдзе ў добрым кірунку.

Нельга запярэчыць, што падобнае цьверджаньне, мае крыху праўды. Але справа ў тым, як устанавіць тыя спрыяючыя ўмовы, дзе-б уплыў жанчыны дзеяў у добрым кірунку, ды дзе-ж знайсьці такую жанчыну, якая адказвала-б вымаганым умовам? Яе постаць павінна-б дыхаць тым крыштальна-чыстым паветрам, якое не дапушчала-б ніякае нячыстае думкі. Адначасна яна мусіла-б разумець усе асаблівасьці мужчыны, так добрыя, як і дрэнныя. Яму было-б вельмі карысна, калі-б мог ёй даверыцца, як матцы; паказаць тайны свае душы бяз страху, што за гэта яна абурыцца на яго, або нават зусім адкіне яго з пагардай. Ён мусіў-бы глыбока пакахаць яе, але так чыстай любоўю, каб ужо ад яе ніколі не адвярнуцца, але заўсёды зьвяртацца за радай, кіравецтвам і помаччу. Ён павінен-бы і тады прыблізіцца да яе з поўным даверам, калі-б ранены, ці пераможаны ў жыцьцёвым змаганьні з сумам і цяжкасьцю ў сэрцы шукаў ратунку і падтрыманьня, каб яна мацярынскай рукою абвязала яму раны, запаліла-б іскру надзеі, падняла-б на духу і падмацавала. Яна павінна-б была ісьці сьледам за ім, калі-б нават зьбіўся з правільнага шляху, каб вярнуць яго назад і ратаваць. Ён павінен-бы мець да яе доступ у кожную пору, а лепш кажучы, яна мусіла-б быць пры ім, каб ён заўсёды адчуваў, што яе вока ўзіраецца на яго, каб не зрабіў кроку, за які чырванеў-бы перад ёю.

Але ці-ж існуе такі ідэал жанчыны?! Дарэмна шукалі-б яго на зямлі, але ў небе ёсьць. Дагадваешся аб кім ідзе гутарка... Так, Найсьвяцейшая Дзева Марыя — гэта найпрыгажэйшы ідэал найдасканалейшай жанчыны, дзевы і маці адначасна. Найлягчэйшы цень граху ня сплямі̂ў яе душы. Яна ёсьць чалавекам, як твая сястра і твая маці, але Яна чыстая і непавінная. Ад Яе йдзе нявымоўны чар і пабуджае ў сэрцы чалавека цяпло, супакой і нявіннасьць. Перад Яе іконаю моўкне бура похаці, разьлятаюцца брудныя думкі, як начніцы перад касулямі ўсходзячага сонца. Яе пагляд будзіць у людзкім сэрцы ўсё, што чыстае, шляхотнае і добрае; пад Яе подыхом родзяцца высокія думкі, тады-ж родзіцца і чэсьць для годнасьці жанчыны і моцная пастанова, каб дзеля Марыі шанаваць і паважаць кожную дзяўчыну і кожную жанчыну.

А калі-б ты нават спатыкнуўся, ці ўпаў, Яна можа цябе ратаваць. Не адкіне цябе, бо ты Яе дзіця; не пакіне цябе, калі толькі ты Яе не пакі-

неш. Калі з даверам прыблізішся да Яе, напоўніць тваё сэрца палючым сорамам за грэх, бо Яна так чыстая, а ты гэтак заграз! І ня дасьць табе супачыць, пакуль не ачысьціш свае душы ад праступства і правіны. А калі вернешся зноў да Яе, гляне на цябе з любоўю сваім ласкавым вокам маткі, вытра твае сьлёзы каеньня, падыме, пацешыць і пабагаславіць да змаганьня.

Для Яе ёсьць радасьцю сьпяшаць на помач у барацьбе, калі толькі да Яе зьвернешся. Калі вораг налягае, калі пачынаеш слабець, кліч Яе —магутную абарону. Бяз сумніву Яна дапаможа табе здабыць перамогу ў барацьбе за найпрыгажэйшую цноту — цноту чыстасьці. Наша сэрца з радасьцю і шчасьцем пяе на Яе чэсьць:

Будзь прывітана Маці ў чыстаце дзявочай,
ясьнейшая за зоры таёмнай пауночы.
Твая дзіўная чыстасьць боскае ступені,
Княгіня, Ты, анёлаў у вянку зялені.
Матухна Божай ласкі, грэшных зорка ясна,
блудным на жыцьця моры Ты надзея шчасна...»

Жывая і гарачая пабожнасьць да Найсьвяцейшае Дзевы можа зрабіць на цябе такі ўплыў, што бяз цяжкасьці пераможаш усе спакусы. Тваё сэрца напоўніцца гэткай любоўю да чыстасьці і такой чэсьцю да жанчыны, што табе папросту будзе немагчыма вясьці сябе нячэсна перад сястрой твае нябеснае Маці.

Закончу славамі выдатнага пастырскага ліста каталіцкіх біскупаў Нямеччыны з 1908 г.:

«Да цябе зьвяртаемся, мужчынская моладзь, і жадаем абудзіць усё шляхотнае, што ў табе жыве і табой хвалюе; гэтую веру і любоў да Бога і людзей, каторую ўшчапілі табе ў сэрца твае добрыя бацькі і душпастыры; жадаем адклікацца да ўсіх сілаў вашых несьмяротных душаў і заахвоціць да сьвятога змаганьня з грахом, які вам пагражае. Будзьце гэроямі, не палохайцеся! Ня йдзеце сьледам за ліхімі прыкладамі! Мейце адвагу ісьці шляхам чэсьці, быць лепшымі ад другіх, быць вольнымі сярод нявольнікаў граху і ліхіх прывычак, захаваць розум сярод бязглуздых! Не дазвольце, каб пажадлівасьць вам закрыла вочы, спавіла волю, адабрала найлепшыя сілы, загасіла полымя ідэалу ў вашых душах! Будзьце гэроямі і змагайцеся за вашу свабоду, за ваша цялеснае і духовае здароўе, за шчасьце ўсяго жыцьця і за збаўленьне душ. Над пачуцьцёвымі гонамі няхай заўладае скіпетр розуму і меч вашай волі. Дбайце пра парадак і чыстасьць вашых думак і пачуцьцяў; мейце абрыдлівасьць да ўсякага маральнага бруду, гартуйце вашу волю суровасьцю к самым сабе, умераннасьцю і паўстрыманасьцю ды пільнасьцю ў працы! Усё гэта аднак зможаце толькі пры помачы ласкі з вышыняў. Вазьмеце тады Божую зброю, каб маглі ўстаяць у ліхі дзень (Эфэз. VI, 13), праз малітву захоўвайце лучнасьць з Хрыстом і перамагайце грэшны агонь цялесных похацяў сьвятым агнём любові Бога і бліжняга!»

Паводля кніжкі Шільгэна
апрацаваў **Васіль Друя.**

Дзяды

Ад няпамятных часоў у глыбокую восень, звычайна каля Зьмітра (26-X/8-XI) беларускі народ мае асаблівае сьвята — Дзяды. Гэта дзень прысьвячаны памяці ўсіх памёршых продкаў, родных і блізкіх сэрцу людзей. У нармальных часох гэты дзень азначаўся асабліва ўрачыстаю і сытнаю вячэраю, да якое кожны гаспадар рыхтаваўся, як толькі мог і як на гэта дазваляла яму ягоная заможнасьць.

З вечера стол накрываўся белым настольнікам і клалася два баханы хлеба па канцох стала. На баханох клалася па 12 цатоў аладак, на знак памяці аб найдалейшых пакаленьнях продкаў дзядоў і бабкаў; на аладках клалася па невялікай перапечцы на памяць найстарэйшых продкаў. Перад самаю вячэраю ўсе нарыхтаваныя стравы вымаліся з печы і ставіліся на лаву. Тады ўсё хатнія зьбіраліся вакол стала з запаленымі сьвечкамі ў руках. Гаспадыня агортвала сваю сьвечку чыстым набажнікам і абносіла ёю тры разы ўсе стравы. Пасьля гэтага гаспадар голасна пачынаў гаварыць пацеры, а за ім маліліся хорам усе прысутныя. Скончыўшы малітву, усе садзіліся за стол. Гаспадар наліваў першую чарку і перш, чым выпіць, яшчэ раз прасіў Бога, каб памянуў душы ўсіх родных і блізкіх памёршых, адліваў з чаркі крыху на настольнік. І так кожную страву, перш чым есьці, клалася крыху на настольнік для душаў продкаў. Пэўна-ж душы гэтых страваў не патрабуюць, але самае ахвяры і малітваў за іх — гэта ёсьць тое, што сапраўды для шматлікіх душаў неабходнае, каб атрымаць дараваньне сваіх правінаў, і што чалавек падчас туземнага жыцьця можа для іх зрабіць.

На эміграцыі мусіць ніхто ня зможа ўшанаваць памяць сваіх продкаў паводля адвечных беларускіх звычаяў. І так няўпрыцям мінае час Дзядоў. Але калі нельга выканаць усіх звычаў, дык ці-ж можна зусім занядбаць іх? Ці-ж можна пусьціць іх у няпамяць? Такое думкі не апраўдае бадайшто ніхто.

Як можна не ўспамянуць сваіх блізкіх і далёкіх родных — хто-ж за іх будзе маліцца, як ня іхныя нашчадкі? Як можна не ўспамянуць тых знаных і нязнаных змагароў, якія аддалі сваё ма-

ладоё жыцьцё ў брацьбе за лепшую долю і волю народу? Сёньня іхныя магілы, параскіданыя па шырокіх абшарах бацькаўшчыны і па чужых краёх, магчыма парастаюць дзірваном. Ня маючы магчымасьці зложыць на гэтых магілах хоць адну, другую жывую кветку, можна пацяшаць сябе, што там у тых магілах ляжаць прыгажэйшыя за ўсякія кветкі чароўныя лятуценьні, палкія маладыя сэрцы і маладое квітнеючыя жыцьцё — гэта праўда, але было-б сумна, калі-б ўсё так прыгожае і так бясцэнна дарагое парастала магільным дзірваном і адначасна тэткім-жа дзірваном зарастала памяць іх ў сэрцах іх суродзічаў. Вялікая іхняя ахвяра, але патрэбна яшчэ шчырая малітва жывучых, каб міласэрны Бог прыняў іхнюю шчырую ахвяру і каб дараваў ім іхныя сьведамыя і нясьведамыя грахі. Калі хто ня можа справіць сытнае вячэры Дзядоў, дык малітву за іх і можа і мусіць выканаць — гэта наш сьвяты абавязак.

Нельга забывацца так-жа і таго, што і нас чакае магіла.

Шмат у нашым жыцьці ёсьць дарог,
А вядуць яны ўсе да магілы,

казаў М. Багдановіч. Мы раней, ці пазьней скончым наша туземнае падарожжа, пяройдзем у засьветы, і хто ведае, колькі мы будзем патрабаваць малітваў і добрых учынкаў ад тых, якія яшчэ будуць жыць на гэтым сьвеце? Калі хто аб гэтым забываецца, дык Дзяды даюць вельмі добрую нагоду ўспомінаць аб гэтым важным мамэнце.

Ужо ад вякоў ведама, што людзкая памяць асабліва схільная забывацца аб такой няпрыемнай будучыні, якою ёсьць сьмерць. Вельмі вобразна малюе гэтую забудзькаватасьць адно старое індыйскае апавяданьне.

Якісьці чалавек, ідучы па бязьлюднай дарозе, натрапіў на тыгра і пачаў уцякаць у блізкі хмызьняк, але раптам уваліўся ў яму. На шчасьце, падаючы, ухапіўся за нейкі куст, што рос на ўскраю ямы. Трымаючыся моцна за галінку, ён глянуў уверх — там убачыў над сабою драпежныя вочы тыгра; калі ён глянуў уніз, з жахам убачыў на дне ямы злосныя вочы гадзіны; прыглядаючыся да кусьціка, на якім вісеў, ён убачыў дзьве мышы: чорную і белую, якія паперамена падгрызалі карані таго кволага кусьціка. Жудасна стала няшчаснаму. Але вось ён пачынае прыглядацца да галінкі, за якую трымаўся, і убачыў на ёй прыгожыя ягады. Ён раптам забываецца аб усім і пачынае ласавацца ягадамі, а белая і чорная мышы бязупынна грызьлі карэньні, на якім вісела ягонае жыцьцё.

У гэтым апавяданьні ўсё сымбалічнае, але сымбалі дабраны вельмі трапна: тыгр і гадзіна — гэта тыя няшчасьці, якія пагражаюць чалавеку на кожным кроку і ворагі, якія насядаюць на душу чалавека; белая і чорная мышы — гэта дзень і ноч; а ягады — гэта розныя прыемнасьці жыцьця. Дзякуючы гэтым «ягадам», чалавек вельмі часта забываецца і аб небясьпеках, якія пагражаюць для душы і цела і аб сваіх абавязках адносна сваіх бліжніх і нават адносна самога сябе і свае душы.

На гэта і ёсьць сьвяты і розныя пабожныя звычаі, каб адсьвяжыць у памяці найбольш важныя заданьні жыцьця і даць нагоду выканаць іх. Дык не марнуйма такое важнае нагоды, якою ёсьць Дзяды, і выканайма тое, што можам выканаць у сучасных абставінах для душаў нашых продкаў і душаў загінуўшых у змаганьні за волю народу.

Л. Стаўпецкі.

Ля магільнае брамы

У адзін з позных асеньніх дзён па дарозе на магільнік Цімох спаткаў свайго старога добрага прыяцеля Рамана і прывітаўшыся адразу загаварыў аб тым, што яго ў той час найбольш займала.

— Ведаеш, Рамане, іду я на магільнік, а сам думаю, што-б гэта было, каб людзі ня ўміралі?..

— Хіба-ж ты ня чуў, што кажуць старыя аб гэтым: «Як-бы людзі ня ўміралі, дык-бы ў неба ўпіралі».

— Чуць пэўна-ж што чуў і яно праўды так ёсьць, але ведаеш неяк несамавіта робіцца, калі падумаеш, што вось па гэтай дарозе, па якой цяпер ступаюць твае ногі, некалі будуць несьці тваё няжывое цела вонь туды пад тыя дрэвы ў халодную яму.

— Ну ўжо тады дык холаду напэўна ня будзеш баяцца, — жартаваў Раман, — можа наадварот, будзеш баяцца, каб ня трапіць у гарачую смалу.

— Цяпер дык можна аб гэтым жартаваць, але мусіць, як пачуеш над сабою халодную руку кастухі, дык аб жартах забудзешся.

— Можа тады і забудуся але зачым ламаць сабе галаву тым, чаго ані ты, ані ніхто зьмяніць ня можа? Лепш ужо думаць аб тым, як выкарыстаць гэты кароткі час, пакуль нас носяць нашыя ногі, каб можна было потым з чыстым сумленьнем легчы ў дамавіну, а тады можна сьмяяца нават самой сьмерці ў самыя вочы.

— Мусіць такіх адважных мала знойдзецца.

— Ці мала, ці многа, гэтага ніхто ня ведае, але думаю, што напэўна ня стане валасоў на тваёй галаве (а ў Цімаха галава была лысая, як калена), каб іх усіх пералічыць.

— Я гавару зусім паважна, а табе ўсё на жарты зьбіраецца, — крывіўся Цімох.

— А чаго мне перад часам у магілу перціся, сумаваць, завязваць сабе вочы чорнаю плахтаю? Дый ты сам, як-бы прыглянуўся ўважней да таго аб чым гутарыш, дык-бы так-жа жартаваў, а не заводзіў хаўтурнае песьні.

— Ну ты, Рамане, мусіць сёньня недзе ўпіўся; якія-ж гэта жарты са сьмерцю?

— Якія? Вось дзівак. Ты адно думаеш, што сьмерць кладзе ў дамавіну жыцьцё чалавека, а ня бачыш, што яна аднначасна кладзе канец людзкому цярпеньню і адчыняе дарогу для новага жыцьця. — Сябры ішлі якраз алеяю ўсланаю апаўшым лісьцем. — Во глянь пад ногі, колькі тут між гэтых апаўшых асеньніх лістоў паедзеных вусьнямі, пабітых градам, парваных ветрам. І вось цяпер апалі яны ды згніюць, а на іх мейсца вясною дрэвы ўкрыюцца новым, сьвежым і прыгожым лісьцейкам. Або вось у тых магілах, колькі там калекаў, колькі пакрыўджаных, колькі зьняможаных, колькі друзлых старых, колькі розных хваравекіх? А каб-жа людзі даўжэй жылі, дык сьвет аж кішма кішэў-бы ад калекаў. А так вось спачываюць яны спакойна, а ім на зьмену прыйшлі новыя пакаленьні з юнацкімі сіламі, з анельскаю красою, з імклівымі думкамі. А калі жыцьцё паломіць іхныя крыльлі, сьцьміць іхныя вочы, згорбіць іхныя стройныя постаці, як нас цяпер, дык што можа быць лепшае для нас, як пайсьці на вечны супачынак?

— Хораша ты гаворыш, Рамане, добра слухаць такую гутарку, але калі-б гэта адносілася толькі да іншых, дык тады пэўна-ж дамавіну можна размаляваць прыгажэй за ўсякія палацы, але калі самому ў гэтую дамавіну легчы трэба, дык тады, нябось, скажаш: Хораша ў найме, да ня дай Бог мне.

— Яно ня зусім так, бо я ўжо лепш скажу: Што будзе ўсяму сьвету, тое й бабінаму сыну і пайду сабе сьледам за дзедам.

— Ну ў цябе-ж сёньня і настрой, усёроўна не як на магільнік ідзеш, а на якое вясельле.

— Магільнік магільнікам, а праўда праўдаю, і калі гэтая праўда для мяне ня страшная, дык чаго я маю маркоціцца. Вонь няхай тыя маркоцяцца і лякаюцца, хто нячыстае сумленьне мае; ўсякія ліхадзеі, шкурадзёры, крывасмокі і злачынцы — во хто няхай сумуе. Дзякуй Богу, што на іх ёсьць сьмерць, а каб ня сьмерць дык-бы яны на зямлі пекла зрабілі. А такія, як мы, што мы трацім уміраючы? Калі было што на сумленьні, дык не пабаімся шчыра высапвядацца і хоць сёньня да Абрама на піва гатоў. Але тым, у каго сумленьне чарней асеньняе ночы, хто споведзі баяцца, як агню, вось аб тых ты падумай, якая на іх ёсьць іншая рада, акрамя сьмерці і пекла?

— Гэта праўду ты кажаш, Рамане, — ціха сказаў Цімох.

Сябры ўвайшлі ў магільную браму і змоўклі, толькі асеньняе лісьце шуршэла пад іхнымі нагамі.

Анатоль Жменя.

Песьні ўзыходжаньня

(Вольны пераклад).

ПСАЛЬМ 121.

Давідавы.

Усьцешыўся я, калі мне кагадзе
сказалі: «ў дом Госпада-Бога хадзем!»
І вось нашы стопы ужо беззваротна
стаяць ля тваіх, Ерузалем, варотаў.
Ты зноў адбудованы й моцна замкнёны
стаіш цытадэляю, горад хвалёны,
куды ідуць Госпада-Бога плямёны,
каб водля Ізраілю даных законаў
хваліць Тваё, Госпадзе, імя.
Стаяць там пасады судовыя ўсюды,
пасады і дому Давідава з імі.
Прасеце спакою для Ерузаліму!
Хай маюць спакой пажаданы і тыя,
што любяць цябе усім сэрцам, сьвятыня.
Няхай спакой будзе і ў мурах тваіх,
і шчасьце хай будзе ў харомах тваіх.
І дзеля братоў маіх, бліжніх, табе
я зычу спакою, як зычу сабе.
Да Госпада нашага Бога ў мальбе
зьвяртаюся я, прашу шчасьця табе.

ПСАЛЬМ 125.

Калі Бог палонных з Сыёну вяртаў,
мы бачылі гэта нібыта ўва сьне;
язык наш ад радасьці шчыра пяяў,
а вусны расквечваў нам сьмех;
казалі тады між народамі ўсімі:
«Вялікае Бог учыніў ды над імі!»
Вялікае Бог ды над намі ўчыніў:
і мы весяліліся ў гэтыя дні.
Вярні і цяпер, Божа, нашых палонных,
як водаў струмені у краі паўдзённым!
Хто ў сьлёзах засеяў гаротную ніву,
сажне той у радасьці буйнае жніва.
Хто з плачам бяздольным ідзе на палетак,
туды нясучы са сьлязамі пасеў, —
сабе на уцеху, на ўцеху і дзетак
ён з радасьцю плён прынясе.

ПСАЛЬМ 127.

Шчасьлівы той кожны, хто ў страху Гасподнім
шляхамі Ягонымі ходзіць сягоньня.
Ты працаю рук тваіх будзеш накормлен,
і добра табе, і ты шчасьцю пакорны.
І жонка твая будзе плоднаю ў хаце,
як быццам лаза вінаградная, браце;
і вокала столу сыны — твае дзеці,
як быццам галіны аліўкаў у цьвеце.
Але багаслаўлены так будзе муж той,
хто Бога баіцца і Божых ушчункаў.
Хай Госпад з Сыёну цябе багаславіць
і ўсе дні жыцьця твайго радасьцю справіць,
і будзеш ты цешыцца з шчаснае долі
Ерузаліму ўсё болей і болей.
Сыноў ад сыноў дачакаеш, як людзі,
і Бога праславіш на поўныя грудзі.
Ізраілю мір няхай будзе!

ПСАЛЬМ 128.

Як шмат я уціску зазнаў з маладосьці,
хай скажа — пасьведчыць Ізраіль.
О, шмат я уціску зазнаў з маладосьці!
Яны на хрыбце маім бедным аралі,
даўгія свае вывадзілі барозны
на цьвёрдай, зарослай ральлі, —
мяне ўсё-ж яны не змаглі.
Гаспод справядлівы, хоць грозны;
расьсек ланцугі тых бязбожнікаў Ён.
Няхай асаромлены будуць ўсе тыя,
адступяцца хай ліхадзеі і злыя,
што сэрцам сваім ненавідзяць Сыён!
І будуць яны, як трава на страсе,
што перш засыхае, чым вырвуць яе,
якая насеньня яшчэ не страсе,
якой жнец ня возьме і жменяй сваей,
ня зьвяжа вязальнік прыгоршчаў-снапоў.
Праходзячы міма, ня скажа ніхто:
«Хай добрае ўсё вам заўсёды й сягоньня!
Багаслаўляем вас імем Гасподнім!»

ПСАЛЬМ 129.

З глыбіні, о Госпадзе, клічу Цябе:
пачуй Ты мяне ў маёй шчырай мальбе!
А голас мой мкнецца да вушаў Тваіх,
няхай яны ўчуюць маленьні маі.
Калі-ж не забудзеш, о Божа, правін,
ці-ж хто устаіць прад Табой, хоць адзін?
У Цябе й дараваньне й збаўленьне з бяды,
каб людзі Цябе паважалі ўсягды,
І я спадзяюся на Бога майго,
душа мая прагне чуць слова Яго.
Душа мая Госпада прагне, 'шчэ больш,
чым прагнуць сьвітаньня на варце у золь.
Надзеі кладзі ўсе на Бога, народ,
бо ласка ў Яго і ключы ад свабод!
Імкніся-ж, народзе, да Бога ў мальбе
і Ён ўсе правіны даруе табе!

Янка Золак.

НА РЭЛІГІЙНАЙ НІВЕ

АДКАЗНАСЬЦЬ СЬВЯТАРОЎ ЗА ДЭХРЫСЬЦІЯНІЗАЦЫЮ.

З нагоды міжнароднага кангрэсу катэхістаў у Рыме Сьвяцейшы Айцец Пій XII прамаўляў да кангрэсістаў і ў сваім слове падчыркнуў неабходнасьць хрысьціянскае пэдагогіі ў навучаньні агулам і ў навучаньні рэлігіі ў асаблівасьці. Наступна зьвярнуў увагу на тую вялікую адказнасьць, якую нясуць усе тыя, хто навучае рэлігію, бо часта прычынаю ўтраты веры ёсьць памылкі сьвятароў, або іхняя нядбаласьць у выконваньні сваіх абабязкаў.

ЗВАРОТ ДА СЬВЯТАРОЎ СЬВЯЦЕЙШАГА АЙЦА ПІЯ XII.

Між усімі дакумантамі адносна сьвятарства, якія апошнім часам зьявіліся ў Каталіцкай Царкве, бясспрэчна асаблівае значэньне мае зварот Сьвяцейшага Айца Пія XII з дня 26-IX да ўсяго каталіцкага сьвятарства.

У першых дзьвёх частках гэтага Звароту гаворыцца аб сьвятасьці сьвятарскага стану і дзейнасьці сьвятара. Трэцяя частка прысьвечана практычным увагам аб фармацыі сьвятарства, аб яго духовым, маральным ды інтэлектуальным разьвіцьці. Не занедбываючы філязафічнае і багаслоўскае навукі, сьвятары не павінны адставаць ад сьвецкіх і ў агульных ведах, як у галіне літаратуры, прыродазнаўства і інш. Сучаснае становішча больш чым калі вымагае ад сьвятароў узорнага жыцьця ў пакоры, послуху, дасканалае чысьціні і ня прывязвацца да матэрыяльнага дабра.

Пераходзячы ўканцы да сучасных праблемаў, Сьвяцейшы Айцец гаворыць: «Не павінна быць ніякае нерашучасьці ў адносінах да камунізму. Ёсьць некаторыя, што ў абліччы злачынстваў камуністаў і абяцанкаў матэрыяльнага дабрабыту, якімі маецца на мэце зламаць веру, выяўляюць сябе нерашучымі і баязьлівымі. Але Апостальскі Пасад ужо няраз featureнымі дакумантамі ясна паказваў шлях, з якога ніхто не павінен зыйсьці, калі ня хоча адмовіцца ад свайго абавязку.

Іншыя зноў выяўляюць нерашучасьць і баязьлівасьць супраць эканамічнае сыстэмы званае капіталізмам і ягоных цяжкіх злаўжываньняў. Царква-ж ня толькі паказала надужыцьці капіталізму і на права ўласнасьці, якое капіталізм падтрымоўвае і абараняе, але так-жа зазначыла, што і капітал і ўсласнасьць павінны быць дзейнікамі прадукцыі на карысьць усяго грамадзтва і сродкамі падтрыманьня свабоды і годнасьці асобы чалавека. Памылкі абодвых сыстэмаў (капіталізму і камунізму) і іхныя небясьпечныя насьледкі павінны пераканаць усіх, асабліва-ж сьвятароў, што трэба быць верным сацыяльнай навуцы Царквы і ажыцьцяўляць яе ў практыцы. Сапраўды гэта адзіная навука, якая можа спыніць пашырэньне вельмі даймаючых грамадзкіх няшчасьцяў. Навука Царквы задзіночвае і ўдасканальвае вымогі справядлівасьці і абавязкі міласэрнасьці, а такжа спрыяе ўстанаўленьню грамадзкага ладу, які ня прыгнаблівае асобы, ані не замыкае яе ў сьляпым эгаізьме, але адзіночыць усіх у гарманійных узаемаадносінах і ў зьвязкох брацкае салідарнасьці».

КАНГРЭС АНГЛІЙСКІХ КАТАЛІКОЎ.

З нагоды сотых угодкаў аднаўленьня каталіцкае ерархіі ў Англіі, зьнішчанае ў XVI в. англіканізмам, адбыўся сёлета ў Лёндане ў днёх 25-IX — 2-X аграмадны кангрэс англійскіх каталікоў, на які зьехалася больш ста тысяч удзельнікаў. Паседжаньні Кангрэсу мелі вельмі паважны і ўрачысты характар. На заканчэньне Кангрэсу прамаўляў да ўдзельнікаў праз радыё Сьвяцейшы Айцец.

Варта зацеміць, што за мінулае стагодзьдзе лік каталікоў у Англіі ўзрос з 200.000 да 4 мільёнаў.

НОВЫЯ БІСКУПСКІЯ СЬВЯЧАНЬНІ Ў ЮГАСЛАВІІ.

Не зважаючы на прасьледаваньне Каталіцкае Царквы ў Югаславіі, стойкасьць вернікаў не зьмяншаецца. У выніку гэтага апошнім часам ужо адбыліся другія біскупскія сьвячаньні. Гэтым разам быў пасьвячаны Я. Э. Алёповіч на Сараеўскі біскупскі пасад.

Да гэтага часу ў югаслаўскіх турмах знайходзіцца каля 300 каталіцкіх духоўных.

ЗАЧЫНЕНЬНЕ БАГАСЛОЎСКІХ ФАКУЛЬТЭТАЎ.

З канцом 1949-50 акадэмічнага году зачынены ў Баўгарыі праваслаўны-багаслоўскі факультэт Софійскага унівэрсытэту. На яго мейсца дазволена адчыніць вышэйшую духоўную школу пры Баўгарскай Праваслаўнай Царкве і названа яе Духоўнаю Акадэміяю.

Падобна і ў Румыніі пазачыняты ўсе праваслаўныя багаслоўскія факультэты пры дзяржаўных унівэрсытэтах, а духоўныя сэмінарыі замененыя ў прафэсыянальныя школы. Дазволена захаваць толькі тры багаслоўскія інстытуты і тры сэмінарыі, але і ў іх забаронена выкладаць некаторыя «бескарысныя» навукі.

Каталіцкія навучальныя ўстановы і ў Баўгарыі і ў Румыніі пазачыняты ўсе бяз вынятку яшчэ летась.

БЯЗБОЖНІЦКАЯ ПРАПАГАНДА.

Ад некаторага часу ў Савецкім Саюзе значна ўзмоцнілася бязбожніцкая прапаганда. На мейсца даўнейшага «Саюзу Ваюючых Бязбожнікаў» разьвязанага ў 1942 г., цяпер прапагандаю бязбожжа займаецца «Таварыства для Пашырэньня Навукі і Палітычных Ведаў» пад старшынствам праф. Вавілава. Мэтады прапаганды цяпер крыху адменныя, як былі раней, але сутнасьць астаецца тая самая.

НАСТУП НА КАТАЛІЦКУЮ ЦАРКВУ Ў ЧЭХАСЛАВАЧЧЫНЕ ЎЗМАЦНЯЕЦЦА.

Аб палажэньні каталікоў у Чэхаславаччыне даходзяць што раз сумнейшыя весткі. Арышты духавенства ня спыняюцца: нядаўна арыштаваны рэктар Пражскае сэмінарыі і большасьць прафэсароў багасловіі, архіб. Бэран, які ўжо доўгі час быў пад дамовым арыштам, нядаўна перавезены ў пражскую турму Панкрац. Каля 90% парахвіяў ня маюць парахаў. Затое адчынена фальшывыя сэмінарыі: ў Празе і ў Брацiславе на 100 чалавек для падрыхтоўкі фальшывых духоўных.

Рыхтуецца закон аб канфіскацыі царкоўнае

маемасьці: рэліквіяў, абразоў, бібліятэкаў, статуяў ды іншых каштоўнасьцяў.

РЭЛІГІЙНЫЯ АДНОСІНЫ Ў ПОЛЬШЧЫ.

Апошнім часам у Польшчы значна ўзрасло напяцьце між польскаю камуністычнаю уладаю і Каталіцкаю Царквою. Улада зажадала, каб на мейсца тымчасовых адміністратараў на быўшых нямецкіх абшарах былі назначаны сталыя біскупы. Але такая перамена магчымая толькі з дазволу Апостальскага Пасаду. У Ватыкане-ж на дамаганьне польскае ўлады адказалі, што да часу падпісаньня міру з Нямеччынай, нельга рабіць такіх зьменаў, якія не абаснованы на ўзаемным дагаворы абедзвёх зацікаўленых краінаў.

У зьвязку з гэтым польскі ўрад арганізуе розныя «зьезды» прагрэсыўных вернікаў і фальшывых сьвятароў, якія выдаюць розныя крыклівыя рэзалюцыі і дамаганьні да каталіцкіх біскупаў, каб гэткім чынам пасеяць незадаваленьне і недавер у народзе.

КРЫВАВЫЯ АХВЯРЫ.

Як паведамляе Пэкінскае радыё, кітайскі камуністычны ўрад 20-X у правінцыі Гопэй растраляў двох каталіцкіх сьвятароў і вернікаў «за шпіянаж». Іншых двох сьвятароў засуджана на дасьмяротную турму.

Карэйскія камуністы адступаючы, вывезьлі шматлікіх каталіцкіх місіянароў. Тымчасам ведама, што апостальскі прэфэкт з Коанью Я. Э. Брэннан разам з адным францускім і двумя ірляндзкімі місіянарамі — забітыя. Аб іншых няма вестак.

АБАВЯЗКОВАЕ НАВУЧАНЬНЕ РЭЛІГІІ Ў ТУРЦЫІ.

Сёлета турэцкі ўрад выдаў загад, на падставе якога ўва ўсіх пачаткавых школах Турцыі мае быць уведзена абавязковая навука магамэтанскае рэлігіі. Гэтая навука была скасавана падчас школьнае рэформы Кэмаля.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА

АНГЛІЯ.

Выдавецкая дзейнасьць.

Згодна з паведамленьнем, надрукаваным ў Нр. 11 часапісу «На шляху», пачынаючы ад верасьня г.г., гэты часапіс мае выходзіць рэгулярна, як месячнік, дзякуючы стараньням Беларускага Выдавецкага Фонду на В. Брытанію.

АЎСТРАЛІЯ.

Скаўты арганізуюцца.

Сёлета ў Мэльбурне паўстаў першы зьвяз беларускіх скаўтаў у Аўстраліі. За кароткі час свайго існаваньня беларускія скаўты маюць ужо сваю сьвятліцу і цяпер стараюцца навязаць лучнасьць з сваімі сябрамі расьцярушанымі па ўсёй Аўстраліі.

Падрыхтоўка да выстаўкі.

Уканцы гэтага году мае адбыцца ў Сыднэі міжнародная выстаўка новапрыехаўшых ДП. Паасобныя нацыянальныя камітэты ўжо праводзяць да гэтага адпаведную працу. Беларусы так-жа зьбіраюць экспанаты да выстаўкі.

БЭЛЬГІЯ.

Адкрыцьцё новага акадэмічнага году ў Лювэне.

Дня 2-X адбылося адкрыцьцё новага акадэмічнага году на Лювэнскім унівэрсытэце. Адкрыцьцё пачалося ўрачыстым паходам у касьцёл сьв. Пятра. У паходзе ўдзельнічалі: Рэктар унівэрсытэту, высокія госьці, прафэсары і студэнты. Наперадзе калёны ішлі калёны студэнтаў з сваімі сьцягамі, між імі заняў сваё мейсца і беларускі бел-чырвона-белы сьцяг. Пасьля Службы Божае калёны накіраваліся ў адзін з унівэрсытэцкіх будынкаў, дзе Рэктар прывітаў гасьцей і студэнтаў усіх нацыянальнасьцяў з пачаткам новага акадэмічнага году.

Гурток беларускіх студэнтаў у Лювэне.

Беларускае Студэнцкае Згуртаваньне ў Лювэне сёлета налічвае 29 студэнтаў. У хуткім часе чакаецца яшчэ двох, якія ў бліжэйшы час маюць сюды прыехаць з суседніх краінаў.

Агульны Сход.

З нагоды распачацьця новага акадэмічнага году Беларускае Студэнцкае Згуртаваньне ў Лювэне адбыло Агульны Сход. Адкрываючы гэты Сход, калега Рагуля прывітаў сяброў і падчыркнуў значэньне студэнцтва ў грамадзкім жыцьці. Справы парушаныя на парадку дня Сходу абгаворваліся асноўна і ўсебакова. Асаблівую ўвагу звернена на грамадзкую працу. У выніку гэтага быў прыняты новы абшырны плян працы на бягучы год, у якім намечана ўнутранае самаўзгадаваньне і дысцыпліну ды вонкавую рэпрэзэнтацыю, як: беларускія канцэрты на унівэрсытэцкім форум, выступы ў бэльгійскім радыё, канцэрты для беларускіх работнікаў у Бэльгіі і інш. Сход выбраў наступную ўправу БСЗ: старшыня — М. Жылік, заступнік — Ч. Кукель, сакратар — В. Шчэцька, скарбнік — У. Цьвірка, сябра — Я. Запруднік.

Арганізацыя Беларускіх Камбатантаў.

Згуртаваньне Беларускіх Камбатантаў у Бэльгіі — гэта адна з малодшых белар. арганізацыяў на абшары Бэльгіі. Датуецца яна толькі ад красавіка г.г. Але за кароткі час свайго існаваньня яна прарабіла вялікую працу, згуртавала паважную колькасьць сяброў, і ўжо 8-X адбыўся ў Лювэне першы Агульны Зьезд ЗБК, на якім прынята статут, выслухана рэфэраты на актуальныя тэмы, намечана плян працы і выбрана сталую ўправу. Старшынёю выбрана Т. Цімафейчыка. Для ўдзельнікаў Зьезду студэнцкі хор пад кіраўніцтвам камп. М. Равенкага выканаў шэраг беларускіх народных і нацыянальных песьняў. На заканчэньне ўдзельнікі праслухалі гавораную гумарыстычную камбатанцкую газэтку.

Адведзіны прэзыд. М. Абрамчыка.

На запросіны беларускіх студэнтаў з Лювэну прэз. М. Абрамчык дня 3-XI прыехаў у Бэльгію, каб адведаць там беларускіх студэнтаў і работнікаў. З гэтае нагоды ў Доме Беларускіх Студэнтаў у Лювэне дня 4-XI была наладжана супольная вячэра з удзелам усіх беларускіх студэнтаў і некаторых бэльгійскіх госьцяў. Пасьля вячэры Прэзыдэнт прачытаў абшырны рэфэрат аб сваіх уражэньнях з падарожжа ў Амэрыку. Наступнага дня папалудні ён прачытаў рэфэрат для сяброў Саюзу Беларусаў у Бэльгіі. Пасьля рэфэрату слухачы ставілі цэлы рад розных пытаньняў, на якія паважаны прэлегэнт даваў кароткія, але ясныя адказы.

На заканчэньне афіцыяльнае часткі беларускі студэнцкі хор пад кіраўніцтвам кампазытара М. Равенскага даў невялікі канцэрт беларускіх народных песьняў.

Падчас свае прысутнасьці ў Лювэне прэз. М. Абрамчык даў інтэрвію бэльгійскім журналістам. Гэтае інтэрвію зьмясьцілі найбольшыя бэльгійскія газэты: «Ля лібр Бэльжік» Нр. 317 з дня 13-XI і «Гэт Вольк» Нр. 296 з дня 11-XI.

ГІШПАНІЯ.

Просьба да беларускіх рэдакцыяў.

Група беларускіх студэнтаў у Мадрыдзе зьвяртаецца з просьбаю да рэдакцыяў усіх беларускіх газэтаў і часапісаў на эміграцыі высылаць ім свае выданьні на адрас: Grupo Bieloruso, 63 Calle Donoso Cortes, Madrid, Spain/Espagne.

ДАНІЯ.

Умовы жыцьця.

Нядаўна апошні гуртовы транспарт з уцекачамі пакінуў Данію накіроўваючыся ў Аўстралію. Тыя-ж уцекачы, якія да гэтага часу не змаглі з тае ці іншае прычыны выэміграваць, дык ім данскі ўрад даў магчымасьць астацца ў Даніі і заняцца працыю ў гарадох і вёсках, якою хто можа.Плата за працу даецца такая-ж, як і данскім грамадзянам. Усе ранейшыя лягэры ўжо ліквідуюцца. Гэткім чынам некаторыя беларусы пакінулі лягэры і пачалі будаваць сабе новае жыцьцё між свабоднага данскага народу.

Ю. Л.

З.Ш.А.

Беларуская Каталіцкая Арганізацыя.

Як паведамляе Агэнцыя Інтэр-Католік Прэс з дня 5-VII сёлета заснавана ў Нью Ёрку Беларуска-Амэрыканскае Каталіцкае Таварыства для злучэньня ўсіх беларусаў каталікоў у Амэрыцы для рэлігійных і грамадзка-культурных мэтаў. Старшынёю ўправы выбраны др. Ст. Грынкевіч, заступнікам старшыні — В. Пануцэвіч, скарбнікам — А. Попко.

Прыспарай, Божа, у працы!

На выдавецкай ніве.

Сёлета амаль адначасна пачалі выходзіць у Нью Ёрку дзьве беларускія газэты: «Беларуская трыбуна», якая паводля зьместу вельмі падобная да бакнанскага «Беларускага слова» і другая: «Беларус», як орган Задзіночаньня Беларусаў у З.Ш.А.

ІТАЛІЯ.

Новы каталіцкі часапіс.

Сёлета ў верасьні вышаў у Рыме першы нумар беларускага каталіцкага часапісу «Зьніч» пад рэдакцыяй кс. др. П. Татарыновіча. Часапіс друкуецца лацініцаю і мае на мэце стацца: Беларускаю рэлігійна-адраджэнскаю часопісьсю.

НЯМЕЧЧЫНА.

Украінска-беларуска-грузінскі Клюб.

Сёлета 13-га верасьня ў Мюнхэне мяйсцовыя прадстаўнікі беларусаў, украінцаў і грузінаў арганізавалі супольны Клюб для паглыбленьня культурна навуковых зьвязкоў між успомненымі трыма народамі шляхам рэфэратаў і супольнае працы на аснове хрысьціянскага сьветагляду.

Статут Клюбу ўжо зацьверджаны нямецкім урадам. У склад управы Клюбу выбрана: старшыня — праф. В. Шчэрбакіўскій, заступнік — праф. А. Метравелі, другі заступнік — яп. Васілі (Тамашчык), сакратар — О. Каліньнік.

Школа працуе.

У лягэры Зээдорф (Брыт. зона) жыве 1.500 ДП розных нацыянальнасьцяў, між імі каля 10% беларусаў. Стараньнем мяйсцовага Беларускага Камітэту сёлета ад пачатку верасьня пасьля летняга перапынку распачала зноў сваю працу беларуская пачаткавая школа.

Школа мае 5 адзьдзелаў і ў ёй працуе 3 настаўнікі. Паколькі нямецкія ўлады да гэтага часу не даюць ніякае помачы для школы і нават ня плацяць настаўнікам, да чаго яны забавязаныя, пераняўшы пад сваю адміністрацыю лягэры ДП, дык школа існуе толькі дзякуючы ахвярнасьці беларускіх настаунікаў, якія бясплатна працуюць і ў школе, і на курсах для бязграматных і малаграматных.

Вечар АБН

У балтыйскім лягэры Омштэдэ ў Ольдэнбургу мяйсцовы гурток АБН (Антыбальшавіцкі Блёк Народаў) дня 10-IX ладзіў супольны беларуска-украінска-латыскі Вечар.

Беларускую частку на Вечары выканалі: камэрны сьпявак Юры Сеньковскі і кампазытар Алесь Карповіч. У праграме былі народныя і патрыятычна-ідэйныя песьні.

Слухачы з мяйсцовага і суседніх лягэроў цёпла прынялі выканаўцаў і няраз незмаўкаючымі воплескамі выклікалі выканаўцаў паўтараць некаторыя нумары.

Гэты Вечар бясспрэчна выканаў сваю мэту — узмоцніў лучнасьць між народамі супрацьбальшавіцкага фронту.

ФРАНЦЫЯ.

Легалізацыя БНАМ.

Сёлета 1-га ліпеня францускі «Афіцыяльны Дзёньнік» падаў да ведама, што Беларуская Незалежніцкая Арганізацыя Моладзі атрымала зацьверджаньне свайго статуту і згодна з ім мае поўнае права дзеяньня на ўсім абшары Францыі.

Прыезд прэз. М. Абрамчыка.

Вяртаючыся з свайго доўгага падарожжа па Амэрыцы, дня 11-га кастрычніка прэз. М. Абрамчык прыехаў у Францыю. На парыскай станцыі сьв. Лазара спаткалі Прэзыдэнта прадстаўнікі беларускае калёніі з Парыжу і ваколіцы.

Даклад аб Амэрыцы.

У салі Хрысьціянскага Сындыкату ў Парыжу дня 22-га кастрычніка сабралася немалая грамада беларусаў, каб выслухаць даклад прэз. М. Абрамчыка аб беларускім жыцьці ў Амэрыцы. З вялікім зацікаўленьнем слухалі ўсе прысутныя аб балячках і радасных праявах жыцьця сваіх суродзічаў за акіянам. Пасьля дакладу Прэзыдэнт яшчэ даваў дадаткова зьмястоўныя выясьненьні на пытаньні слухачоў.

НА КНІЖНАЙ ПАЛІЦЫ.

Сёлета на эміграцыі выдана параўнаўча меньш беларускіх кніжак, як у папярэдніх гадох, але затое яны азначаюцца сваею саліднасьцю. Вось важнейшыя з іх:

а. Л. Гарошка — Сьв. Еўфрасіня-Прадслава Полацкая патронка Беларусі. Стр. 80. Парыж, 1950. Гэта зборнік гістарычных артыкулаў аб сьв. Еўфрасіні, якія на працягу мінулага году друкаваліся ў «Божым шляхам».

В. Друя — Ты і Яна. Стр. 112. Парыж, 1950. Гэта так-жа адбітка з «Божым шляхам». Кніжка прызначана ў першую чаргу для моладзі.

а. П. Татарыновіч — S. Cirillo Vescovo di Torov e la sua dottrina spirituale. Стр. 96. Рым, 1950. У італьянскай мове. Гэта больш важныя часткі дактарскае дысэртацыі а. Татарыновіча.

***

З сьвецкіх выданьняў заслугоўваюць на ўвагу:

Прэз. М. Абрымчык — I accuse the Kremlin of genocide of my nation. Стр. 36. Торонто, 1950. Гэта дакумантальная кніжка ў ангельскай мове, дзе падаюцца аўтэнтычныя дакуманты і іхныя фотокопіі аб тым, як бальшавікі нішчылі беларускі народ. Гэтая кніжка можа ўважацца сапраўды голасам мучанага беларускага народу да сумленьня вольных народаў усяго сьвету.

Пр. Каваль — Беларусь у датах, ліках і фактах. Стр. 68. Парыж, 1950. Рататарнае выданьне «Моладзі». Гэта зборнік вельмі цэнных вестак аб Беларусі так з даўнейшых часоў, як і з сучаснасьці.

С. Брага — Балцкі элемэнт пры паўстаньні сучаснага беларускага народу. Стр. 15. Рататарнае выданьне «Ускалосьсі». Тэорыя, якую разьвівае аўтар у гэтай брашуры ня ёсьць новаю, яна ўжо ня раз і абаранялася і аспрэчвалася так беларускімі, як і суседнімі гісторыкамі.

Варта яшчэ ўспомніць, што ў Аўстраліі зроблена другое выданьне брашуры: «Whiteruthenia (Bielarussia)», выданае ў 1947 г. у Нямеччыне.

ЗЬМЕСТ:

Gérant : D. Kucopej. Impr. de Navarre, 11, rue des Cordelières, Paris. Directeur : Abbé L. Horosco.